



LEVENSLIJN

MAARTEN LUTHER VS. KAREL V

De levenslijn is een interessante werkvorm, een werkvorm die verder gaat dan alleen maar het (re)produceren van een tijdbalk. Ook al bestaat de levenslijn ook uit historische gebeurtenissen en een tijdbalk, toch wordt in deze opdracht de tijdbalk levend omdat leerlingen zich moeten inleven in een of meerdere historische personages. Vervolgens geven de leerlingen per gebeurtenis aan wat de personages van die gebeurtenis vinden. Dit doen ze door op een tijdbalk in de vorm van een assenstelsel (de levenslijn) een waardering (van plus vijf tot min vijf) bij die gebeurtenis te plaatsen.

De levenslijn laat leerlingen:

- betekenis geven aan historische gebeurtenissen
- verbanden en samenhangen ontdekken
- de dimensie 'tijd' ervaren
- de rode draad uit een historische periode halen
- gebeurtenissen vanuit verschillende gezichtspunten interpreteren
- standpunten beargumenteren
- meningen en argumenten van anderen wegen

Onderwerp	De reformatie, Maarten Luther en het protestantisme. Deze opdracht past bij het kenmerkend aspect 'De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had'
Activiteit	Leerlingen verplaatsen zich in het leven van Maarten Luther en Karel V. Van hun bevindingen tekenen ze een grafiek.
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas is de reformatie inmiddels behandeld.
Instrueren	Wat: vandaag gaan we nog een keer naar de reformatie en Maarten Luther kijken Hoe: we kijken hoe Luther en Karel V reageerden op specifieke gebeurtenissen tussen 1500 en 1555. Waarom: met deze werkvorm leer je de belangrijkste jaartallen. Tevens leer je begrijpen waarom mensen in die tijd op een bepaalde manier gereageerd hebben
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructie- en een invulblad. Laat de leerlingen in tweetallen de grafiek maken
Nabespreken	Wat: wat zijn de opvallende jaartallen en gebeurtenissen? Hoe: praat met leerlingen over hun aanpak. Hoe hebben ze het gedaan? Waarom op die manier? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.



LEVENSLIJN

MAARTEN LUTHER VS. KAREL V

Twee belangrijke personen die in de zestiende eeuw lijnrecht tegenover elkaar komen te staan zijn de monnik Maarten Luther en de Roomse keizer Karel V. Luther was er lange tijd van overtuigd dat het katholieke geloof hem de vrede en rust zou brengen waar hij op had gehoopt. Hetzelfde gold voor Karel V die als vroom katholiek vorst het geloof wilde beschermen en zelfs wilde verspreiden. Ondanks dat beide mannen ogenschijnlijk hetzelfde doel hadden, namelijk het belijden en beschermen van het zuivere katholieke geloof, kwamen ze toch in conflict. In deze werkvorm probeer je te achterhalen wanneer en waardoor dat gebeurde.

Wat moet je precies doen?

- Op de volgende bladzijde staan een aantal jaartallen en bijbehorende gebeurtenissen. Lees ze eerst allemaal door;
- Vraag jezelf af hoe de hoofdpersonen, monnik Maarten Luther en keizer Karel V, op elke gebeurtenis gereageerd zouden hebben. Heel erg blij is +5, neutraal is 0 en niet blij is -5, maar alles er tussenin is ook mogelijk;
- Zet een punt of een kruisje in de grafiek. Neem voor Luther **blauw** en voor Karel V **rood**;
- Als je alle jaartallen hebt gehad, verbind je de punten met elkaar. Zo krijg je een blauwe levensgrafiek van Maarten Luther en een rode levensgrafiek van Karel V.

De gebeurtenissen

- | | |
|------|--|
| 1500 | Karel V werd geboren in Gent en op 9 maart van dit jaar werd hij gedoopt. Net als zijn ouders zou hij een vrome katholieke vorst worden die alles op alles zou stellen om dit geloof te beschermen en verspreiden. |
| 1501 | Maarten Luther groeide op in een relatief welvarende familie. Het was vooral zijn vader die Maarten erop aandrong om een goede studie te volgen. In dit jaar, op zeventienjarige leeftijd, begint Luther aan zijn studie rechten aan de Universiteit van Erfurt waarmee hij aansluitend een aanstelling aan het hof van Karel V zou krijgen. Luther beschreef deze universiteit echter als een 'drankinstituut' en een 'hoerenhuis' en verliet deze dan al gauw. |
| 1505 | Luther was veel meer geïnteresseerd geraakt in het geloof en de studie theologie. In dit jaar werd hij, na terugkomst van het paardrijden, bijna getroffen door een bliksemschicht. Hij was zo geschrokken dat hij het uitschreeuwde. Hij riep: 'Ik word een monnik!' Luther verliet de universiteit en trok zich terug in het klooster van St. Augustine waar hij het katholieke geloof in de puurste vorm wilden belijden. |
| 1510 | Maarten Luther werd door zijn religieuze discipline naar Rome gestuurd om een gesprek aan te gaan met paus Leo X. De paus was familie van de rijke Italiaanse De Medici familie. Luther kon nu met eigen ogen vaststellen dat het met de religieuze discipline niet zo nauw werd genomen. Priesters hadden de slappe lach tijdens de mis en hoge geestelijken hadden minnaressen die ze overlaadden met goud en edelstenen. |
| 1511 | humanist Desiderius Erasmus publiceerde in dit jaar zijn <i>Lof der Zotheid</i> . In alle redelijkheid en gematigdheid hoopte Erasmus dat de kerk zich kon herstellen door een verandering van binnenuit. In zijn boek uitte Erasmus kritiek op de inhilige |

bisschoppen, de wantoestanden onder monniken en het functioneren van pausen. Erasmus vond echter dat Luther veel te ver ging. Na de publicatie werd Erasmus raadsheer van Karel V.

- 1515 Karel V, koning van Spanje en Duitsland, was in dit jaar aan de macht gekomen in de Nederlanden. Met paus Leo X had hij de afspraak gemaakt dat al het geld dat aan aflaten in de Nederlanden zou binnenkomen, gebruikt zou gaan worden voor de herstelwerkzaamheden aan de Nederlandse dijken. Hieruit blijkt dat de vorst en de paus op hoog niveau samenwerkten.
- 1516 de dominikaner monnik Johann Tetzel trok door Duitsland heen met de pauselijke opdracht om zoveel mogelijk aflaten te verkopen. De opbrengsten van de verkoop van deze zogeheten 'jubelaf laten' zou gebruikt worden voor de bouw van een nieuw pauselijk paleis voor Leo X, de Sint-Pieter.
- 1517 Maarten Luther reageerde op de verschillende misstanden binnen de kerk met zijn 95 stellingen. Paus Leo X had vaker te maken gehad met critici, maar niet met iemand zoals Luther. Luther stelde namelijk dat de paus overbodig was. De paus zag Luther daarom als de nieuwe Johannes Hus die in 1415 tot de brandstapel was veroordeeld.
- 1520 om de samenwerking tussen de paus en de koning te bezegelen, maar vooral omdat pauselijke gebieden bedreigd werden door onder andere de Fransen, werd in dit jaar Karel V gekroond tot Rooms koning en daarmee tot Rooms keizer. In hetzelfde jaar werd Luther door de paus geëxcommuniceerd.
- 1521 op verzoek van de heer van Saksen, het gebied waar Luther woonde, werd in dit jaar Luther door keizer Karel V uitgenodigd in Worms. Hier werd hem gevraagd om zijn woorden terug te nemen. Luther weigerde dit echter. Karel V besloot Luther vogelvrij te verklaren en zijn geschriften in zijn rijk te verbieden.
- 1522 dezelfde keurvorst van Saksen, Frederik III, hielp Luther met zijn onderduiken. Hier vertaalde Luther de bijbel in het Duits, zodat iedereen de bijbel makkelijk kon lezen.
- 1525 de reformatie lijkt geleidelijk aan te radicaliseren, tegen de wil van Luther in. In Duitsland breken er beeldenstormen uit, worden kerken platgebrand en vinden duizenden boeren de dood. In het hele land worden de nonnen uit hun kloosters verjaagd.
- 1530 steeds meer Duitse keurvorsten besloten over te stappen op de kerkleer van Maarten Luther. Veel vorsten deden dit om zo de kerkelijke rijkdommen in bezit te kunnen nemen. In dit jaar spreekt Karel V zijn keurvorsten toe: de openlijke afwijking van de rooms-katholieke leer mag niet langer getolereerd worden.
- 1555 Karel V kan niets anders doen dan ook het lutheranisme in het Duitse rijk toe te staan. Bij de Godsdienstvrede van Augsburg wordt besloten dat iedere keurvorst mag bepalen welk geloof in zijn vorstendom door iedereen zal worden belijfd.



LEVENSLIJN

MAARTEN LUTHER VS. KAREL V

Beantwoord vervolgens onderstaande vragen.

1. Bestudeer de levenslijnen. Noem twee momenten waarop Maarten Luther en Karel V beide blij waren.

2. Lange tijd leken Maarten Luther en Karel V eenzelfde doel na te streven, namelijk een sterk en zuiver katholiek geloof, vrij van misstanden. Leg uit:
 - uit welke gebeurtenis blijkt dat Karel V het katholieke geloof lange tijd vrij van misstanden wilde houden;
 - welke gebeurtenis je mogelijk zou kunnen gebruiken om aan te tonen dat Karel V van dit doel is afgeweken en;
 - welke gebeurtenis als motief kan worden gezien voor deze wijziging in het beleid van Karel V.

3. In 1517 publiceerde Maarten Luther zijn 95 stellingen. Leg uit:
 - welk doel Luther hiermee had en;
 - welk onbedoeld gevolg deze gebeurtenis had.

4. Noem twee redenen waardoor Karel V uiteindelijk de strijd verliest van de protestanten.
